

ТИПОВІ ПОМИЛКИ ТА ТРУДНОЩІ В ПЕРЕКЛАДІ ТА РОЗУМІННІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ

В сучасному світі постійно збільшується потік англомовної інформації, яка потребує адекватного перекладу. Починаючи з розважального контенту: фільмів, художньої літератури, пісень та віршованих творів, і закінчуючи науковим та науково-популярним: спеціалізовані видання, підручники, публіцистичні праці тощо, — існує тенденція щодо поверхневого та неточного перекладу, який або не передає сенс англомовного твору повністю, або навіть, неприпустимо змінює його. Завдання перекладача, в першу чергу, зрозуміти текст оригіналу, а потім, передати його зміст у повному обсязі іншою мовою, зберігаючи особливості стилю, мовлення, думки автора та контексту.

Труднощі перекладу існували завжди, але сьогодні є практично всі можливості для того, щоб звести до мінімуму будь-які огріхи та помилки у перекладах. Нині, як ніколи, ми маємо можливість користуватися величезною кількістю словників та довідників, підручників та різного типу референтною літературою, написаною мовою оригіналу. Тонкощі різноманітних субкультур описані у багатьох спеціалізованих виданнях. Але справа полягає в тому, що, здається, лише мала кількість перекладачів користується додатковою літературою та намагається до кінця зрозуміти сенс оригінального матеріалу. Переважна більшість, побачивши в тексті незнайоме поняття, не відкриває навіть звичайного, неспеціалізованого словника.

В якості одного з таких прикладів візьмемо частину перекладу з науково-популярного видання, присвяченого аматорській радіоелектроніці, "Game Console Hacking". В оригіналі автор пише: «I went into the Army in World War II having memorized the entire RCA receiving vacuum tube handbook in the process of working on receivers and audio equipment». Відразу наведемо переклад: «Я пошёл на военную службу во время Второй мировой войны. К тому времени я выучил наизусть справочник радиоклуба США по принимающим вакуумным трубкам, так как постоянно использовал его в процессе создания приёмников и звуковых устройств». Навіть недосвідчений читач зверне увагу на вираз «вакуумні трубки» і задасться питанням про існування такого типу довідника. Але достатньо подивитися у будь-який загальний словник, і ми побачимо, що «vacuum tube» — це просто радіолампа (або електронна лампа). Вакуумна трубка — це інший пристрій. Так само, «RCA handbook» — це не просто довідник радіоклубу; RCA — це Radio Corporation of America, тобто, Американська радіомовна корпорація, яка в тому числі, займалася розробкою та виготовленням радіоламп й апаратури. Тобто, автор користувався не будь-яким довідником, надрукованим у клубі радіоаматорів, а саме офіційним виданням. Як ми бачимо, поверхнєве ставлення перекладача до матеріалу призвело до перетворення тексту в нісенітницю.

Практично те саме можна спостерігати і в перекладі художніх творів. В 2003 році в світ вийшла книга з перекладами пісень британського гурту Pink Floyd, що мала назву «Pink Floyd. Songbook. 1967-1994 гг. Volume 1». Переклад був виконаний досить неточно й, фактично, сенс віршів був втрачений. Наведемо декілька рядків однієї з перекладених пісень, спираючись на коментарі щодо них, зроблені відомим нині російським перекладачем Дмитром Пучковим.

В оригіналі присутні такі слова:

*Look mummy, there's an aeroplane up in the sky
Did you see the frightened ones?
Did you hear the falling bombs?
Did you ever wonder
Why we had to run for shelter
When the promise of a brave new world unfurled
Beneath a clear blue sky?*

Власне, переклад, що був надрукований в книзі:

*Гляди, мама, вон аэроплан на небесах!
Ты видел, видел ты испуг кругом
Ты слышал, слышал ты падение бомб
Ты изумлён был, изумлён
Когда бежали мы в убежище
Хотя нам был обещан новый brave мир
Под лазурным небом*

Неважко побачити, що переклад зроблений досить неточно. Д.Пучков має зауваження стосовно кожного рядка. Mummy — це зменшувальне пестливе від слова «мама». Також, «aeroplane up in the sky» — це «аероплан в небі», а не «на небі». Крім того, це речення — крик дитини, тому вірний його переклад мав бути таким: «Мамуля, смотри, в небе аэроплан!». Далі йдуть запитання: «Did you see the frightened ones? Did you hear the falling bombs?». Варто додати, що слово «did» у пісні декілька разів повторюється, що створює ефект заїкання: виконавець ніби демонструє страх перед падаючими бомбами та жах переляканих навколо

людей. Д.Пучков перекладає ці рядки так: «Ты-ты-ты видал перепуганных? Ты слышал вой падающих бомб/взрывы бомб?». Далі йдуть рядки: «Did you ever wonder why we had to run for shelter when the promise of a brave new world unfurled beneath a clear blue sky?». Їх правильний переклад є таким: «Тебе не интересно/Ты никогда не задумывался о том, почему мы должны бежать в бомбоубежище, в то время как под ясным голубым небом нам обещан дивный новый мир?». Слово «brave» в даному випадку означає не «бравий». Згадаємо, наприклад, роман Олдоса Хасклі «Дивний новий світ», який в оригіналі саме так і називається: «Brave new world». Хасклі тут цитує У.Шекспіра — ці слова присутні у його трагікомедії «Буря». Крім того, за словником, друге значення слова «brave» — чудовий, відмінний. Отже в тексті пісні ніяк не йдеться про «новий *бравий* мир».

Як бачимо, «перекладач-професіонал» не розуміє змісту тексту, і навіть не намагається звіритися зі словником, аби адекватно передати сутність слів пісні, яку він взявся перекласти.

Даний приклад не єдиний. Розглянемо один з моментів з українського дубляжу м/ф «Сімпсон в кіно». Наприкінці 41-ої хвилини, в епізоді, де Гомер намагається вертикально об'їхати металеву кулю на мотоциклі, Ліза радить йому не скидати швидкість, коли він опиниться зверху. Він відповідає, що це найстрашніше, на що вона йому кричить: «Just do it!». В перекладі це прозвучало, як: «Зроби це!». Такий варіант є грубою стилістичною помилкою, яка не відповідає ані нормам української мови, ані емоціям, висловленим у сцені. Насправді, цей вигук мав бути перекладений як «Роби, що кажуть!».

Схожі приклади можна приводити нескінченно, та й немає сенсу розбирати одні й ті самі помилки, які зустрічаються кожного разу. Певно, варто дати деякі поради, які б зайвий раз змусили перекладачів замислитися перед тим, як просто механічно записати переклад.

По-перше, перекладач повинен повністю зрозуміти і відчувти сенс оригіналу. Якщо у нього залишаються певні сумніви щодо розуміння написаного, це автоматично означає, що переклад буде виконаний невірно.

По-друге, непотрібно перекладати «слово в слово». Будова українських речень відрізняється від англійських. Непотрібно сліпо калькувати слова та словосполучення — варто замислитися, як би дана думка була сформульована носієм української мови. Звичайно, без достатніх навичок, слабо підготовлена людина не зможе цього зробити коректно та акуратно — так чи інакше, недостатньо кваліфікований перекладач спотворить думку, яка стояла спочатку, а тому, наступна порада — працювати з референтною літературою, та над чистотою мовлення.

По-третє, на переклад впливає інший фактор: від чийого імені ведеться розповідь. Розмова підлітків, коментарі вчених, роздуми ліричного героя XIX ст.: стилістично усі випадки перекладаються по-різному.

Наостанок варто згадати деякі випадки, пов'язані з особливостями висловлювання емоцій носіями англійської мови. Різноманітні вигуки на зразок «Good job!», «It was a wonderful experience», «We did it!», та інші, ні в якому разі не перекладаються дослівно. Наведені вище приклади відповідно означають: «Молодець!/Відмінно!», «Було чудово/Мені сподобалося», «Вийшло!/Нам вдалося!». Таким чином, головним у перекладі є саме зрозуміти суть цілого висловлювання, а не окремих слів; найточніше передати не лише зміст, а й супутні емоції та стиль тексту.